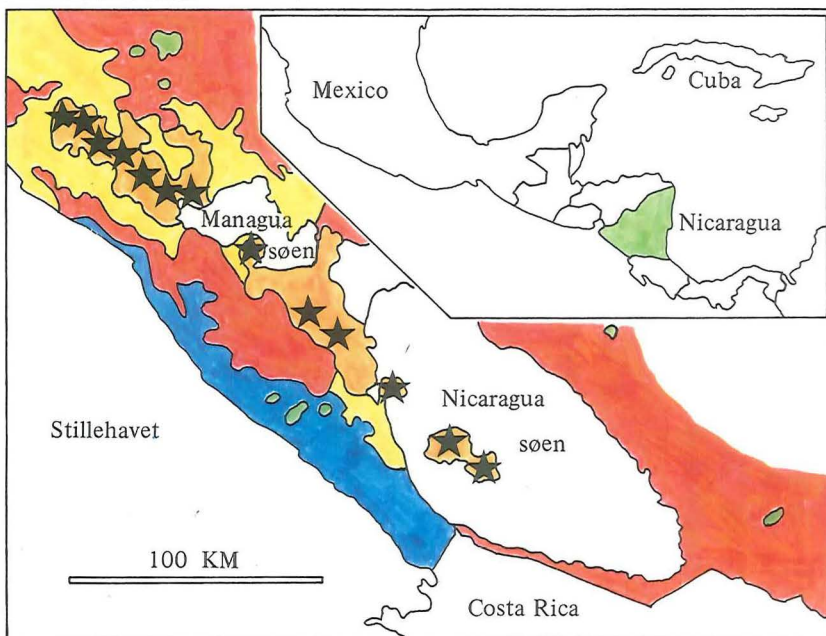

Løbende fødder i Managua

af Robert Lilljequist

Som omtalt i VARV 1983-4 er chancen for at finde velbevarede fossile aftryk af mennesker ganske lille, og muligheden for at finde forstenede fodaftryk fra mennesker er endnu mindre, - men de findes, bl.a. i Nicaragua, og her endda dækket af en 5 meter tyk bænk af vulkanske udbrudsprodukter, mest hærdenet vulkansk aske.

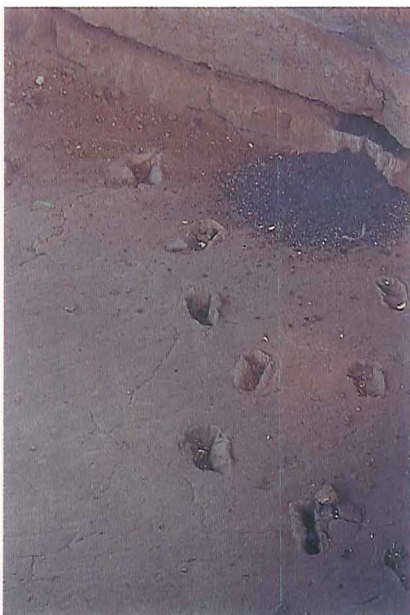
Figur 1. Forenklet geologisk kort over den nordvestlige del af Nicaragua. På kortet ses de helt unge aflejringer af ler og sand som gule områder, de kvartære vulkanske bjergarter er vist med orange, og de tertiære vulkanske bjergarter er vist med rødt. Tertiære plutoniske bjergartslegemer er angivet med grønt, og tertiære marine aflejringer med blåt. Stjerneerne viser placeringen af aktive vulkaner.

Fodsporene blev fundet tæt ved Managuasøen, der er Nicaragua's næststørste sø, som har et areal på omkring 1.000 kvadratkilometer, og ligger i en tektonisk sænke. Måske husker man, at den eneste ferskvandshaj, der er kendt, lever i Nicaragua's største sø, men det er en anden historie. Tilbage til Managuasøen, der

er omgivet af lerede jordarter, som er opstået ved forvitring af vulkansk aske, og det er der nok af, for gennem de seneste millioner af år, har denne del af Mellemamerika været et tektonisk og vulkansk aktivt område på grund af bevægelser langs pladegrænser, der adskiller den nordamerikanske og sydamerikanske plade. I forlængelse af Nicaraguasøen og Managuasøen ligger der en række kratere fra udslukte vulkaner, men også omkring 10 aktive vulkaner, der gennem de seneste århundrede i ny og næ har forstyrret omgivelserne.

Figur 2. Det gamle findested for fodaftryk, der blev opdaget for omkring 100 år siden, er nu blevet restaureret og lagt under tag.

Figur 3. Aftryk efter fødder, der sank dybt ned i de blødeste dele af den lerede strandbred.

I dag er det ikke blot ler af vulkansk oprindelse, der afsættes på Managuasøens bund. Den tjener desværre også som losseplads for alt muligt affald, der urensset kastes eller ledes direkte ud i søen, men for omkring 6.000 år siden var det anderledes.

Dengang var vandet rent og fyldt med fisk, som beboerne omkring søen havde megen glæde af, og måske er det netop fra dem, den gamle opskrift på *Guapote* kommer, den serveres i dag *a la Tipitapa* - helstegt fisk med et tykt lag løg, tomater og stærk spansk peber.

I hovedstaden Managua's vestlige del ligger området Acahualinca, betegnelsen kan oversættes med noget i retning af: *hertil nåede vandet*. I denne bydel oprettede man i 1800-tallet et lille stenbrud for at få byggematerialer. De vulkanske udbrudsprodukter var relativt lette at skære ud som kasseformede blokke, der egnede sig fortrinligt til husbyggeri. Man skar og savede blokke ud fra den ca. 5 meter tykke bænk, men en dag opdagede arbejderne et 'mystisk' fodspor i de lerede lag lige under de vulkanske lag. Det gav naturligvis anledning til diskussioner og særlige rygter, og det varede ikke mange år, førend de 'mystiske' fodspor var kendt langt uden for Nicaragua's grænser.

Få år efter de første fodspor var fundet, ankom amerikaneren *Earl Flint*, der begyndte at undersøge området systematisk. I 1884 skrev han et par sider om sine resultater, der blandt andet indeholdt et gæt på alderen af de fundne fodspor, - de skulle være mellem 50.000 og 200.000 år gamle.

Det gav naturligvis anledning til megen debat i 'de lærde kredse', og en række efterfølgende studier af bl.a. forskere som *Brinton*, *Peet* og *Cranward* antydede en noget yngre alder, nemlig omkring 20.000 år.

Med opdagelsen og anvendelsen af Kulstof-14 dateringsmetoderne efter Anden Verdenskrig tog også geologerne fat. Vulkanologen *Howel Williams* gennemførte nye studier, og på grundlag af korrelationer af askelag og datering af organisk materiale kunne det fastslås, at fodsporene var 5.945 år gamle. De er dækket af aske fra et samtidigt udbrud fra vulkanen Xiloa, der ligger tæt nordvest for Managua på en lille halvø. Udbrudsstedet er nu et vandfyldt krater, en stille og rolig lagune med let salt vand - og er et yndet badested.

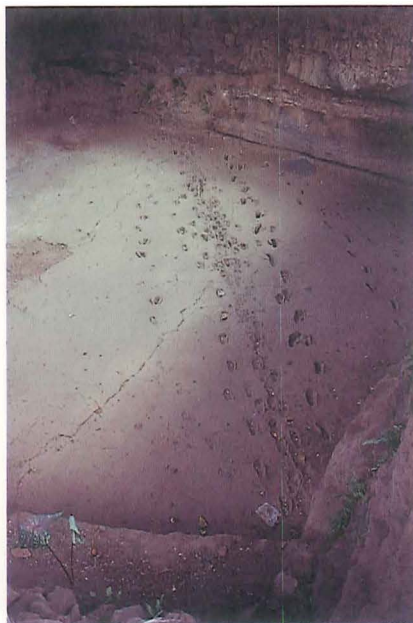
Fodsporene ved Acahualinca viser tydeligt, at der er tale om en gruppe af mennesker, der er gået fra syd mod nord, fra land ned mod søen. Dengang - som nu - var stranden leret og blød, selvom der var tørkesprækker på overfladen, men det var kun den øvre skorpe, der var tør, for de gående sank lidt ned i det lerede slam, og større personer - vurderet ud fra aftrykkenes størrelse - sank dybere ned og dannede større aftryk end de, der er frembragt af børnefødder. Man kan også se, at nogle dyr har krydset menneskesporene umiddelbart efter de er blevet afsat. Der er således mærker efter en vadefugl, en odder og en hjort.

Det har sikkert ikke været nogen rar dag, da sporene blev dannet. Det ser ud til, at sporene er blevet fyldt med aske umiddelbart efter, at de er dannet, og målingen af afstanden mellem de enkelte fodaftryk synes også at vise, at menneskene har haft travlt, hurtig gang til småløb. Måske flygtede de bort fra det begyndende vulkanudbrud - ned til søen. Måske havde de kanoer af udhulede træstammer liggende parat, - måske håbede de på, at det svalende søvand ville beskytte dem ?

Figur 4. Aftryk efter to forskellige kvindefødder på den daværende tørre strandbred ved Managuasøen.

Figur 5. Det nye findested fra 1978. Over fladen med fodsporene kan man ane den 5 meter tykke bænk af det dækkende vulkanske materiale.

Det spørgsmål er ikke opklaret endnu, men ideen om at grave i området mellem det oprindelige findested af fodspor og søen har været prøvet. For snart 10 år siden udgravede *Jorge Espizona* et 10 x 10 meter stort og 5 meter dybt felt, der i dag er overdækket med et tag, for han fandt sporene! Undersøgelser her synes også at vise, at tempoet er forøget, fodsporene viser småløb !

Hvis der nu blev gravet endnu tættere ved søen, hvad ville vi så finde ? - Tør vi håbe på, at det kun er spor efter menneskefødder og mærker efter kanoer, - eller finder vi måske aftryk af døde mennesker, der ikke kunne modstå den varme aske ?

Der er ikke gravet endnu. Nysgerigheden er stor, men måske er vi bange for, hvad vi kan finde ? - og det bør vi også respektere !